

Colecția MIRELA ARDELEAN

Obiceiuri de Paști

Cu toate că în trecut vremurile erau grele, oamenii au încercat să nu-și arate necazul și să facă ce pot pentru a ieși cu fruntea sus în sat. Mai ales cu ocazia marilor sărbători toți se străduiau să aibă în primul rând o masă îmbelșugată.

„Demult o fo mai greu în lume. De Paști nu ducem bucat'ile la biserică cu coșarca, ducem cu d'esajî d'e lână. Api nu era atâta făină, făcé cum put'é bd'eți să aibă 2-3 păst'i. Ca să să umple d'esajî ceia trebuie mult'e păst'i acolo. Și und'e o fo familie mare... Pun'e în fundu' d'esajîlor o tepșă-n una, o tepșă-n cielaltă ca să să umple . Api bd'eți pt'i-cau și tepșile cele odată i s-o auzât acolo. Api rād'eu ominii“. (Informator Parasca Malina, 64 ani, Desești, 2007)

Exista o anumită rânduială, care se respecta, la așezarea în desagi a mâncării ce se ducea de Paști la biserică pentru sfințit: „Tata pun'e tăt mnielu în d'esaga d'inainte. Îl pun'e înt-o tepșă. Apoi pun'e ouăle pă lângă mniel, cârnaț, sor...Cărnurile le pun'e tăt'e înainte, păst'ile în d'esaga dinapoi. Mai pun'e fărină d'e mălai...“ (Informator Anuța Verdeș, 52 ani, Desești, 2007)

Când ieșeau oamenii de la biserică: „Îmi vin'e a râde...Fujău cât'eodată și să-mblăt'eu d'e prun'i. Fujău ca să sie tătă vara mai-năint'e cu lucru, cu orice, să-i ajut'e Dumnezo. Cin'e méré cu pasca-nint'e, acela-i cu orice mai-nint'e.“ (Informator, Ileana Pop, 89 ani, Desești, 2007)

Printr-un fir de mac
În patru crăpat
Pă ochiu' cui ți l-o luat.
Țățele să-ți fie ca sucitorile
Ugeru' ca ciubăru. Amin.
(inf. Terezia Sava)

Colecția ANA FLORIAN
BISZTRICKY

A. 242

Bădiță cu patru boi,
Vinde-mi doi și ie-mi război
Că mi-am pus tortu de-a
moi
Și de ies' timp și de an
Într-o scorbă de bostan.

A. 243

Ba noi boii nu i-om vinde
C-om ara și-om sămăna,
Om sămăna grâu ca jaru'
Și l-om duce-n târg cu caru'
Ș-om lua pânza cu valu'
Tu-i durni' mănțe-te
amaru'.

Colecția Vasile Popovici Mascali:
Cătane, 1916

←—————→
O cusut petic la petic.

A. 244

Mă dusăi la plug pă coastă
Dădu dracu o nevastă.

Uitându-mă după dânsa,
Mi să rupe la plug bârsa;
Până făcui bârsă nouă,
Mi s-o rupt grindeiu-n două;
Până făcui grindei nou,
Mi s-o betejit un bou;
Până ce l-am întrămat,
S-o betejit celălalt;
Până ce i-am umblat după
leac,
S-o dus vremea de arat.

Informator: Mihalca Tatiana

Amintiri din vremea războiului

„Am văzut pă drum mărgând cai și catan'e și ruși. O luat d'e la oameni pă ce-o pus mâna: calu', vaca, porcu'. Fuje nopt'ea oamenii d'e-acasă când șt'ie că vin ruși și trec prin sat. Fujeu omin'ii de-acasă cu marhăle la pădure. Care-o rămas acasă le-o prins ruși și le-o luat. Io am avut 13 or 10 ani. N-am avut sumnă cum au fet'ile amu'. Am fo în cămășă lungă și încălțată cu opt'inci, nu cu păpuci cum au amu' cocon'ile și t'ieptare...Rău am apucat bugăt.

Ș-o fo fărină d'e ovăz, d'e lint'e și o măcinat omin'ii cocen'i d'i la mălai cum o lușt'it mălaiu, grăunțale. Și le-o măcinat și le-o bătucit ș-o făcut pt'ită ș-o mâncat pruncii oamen'ilor. O fo ai răi, ș-o fo păduri și nu s-o făcut mălai, nici cereale. D'e patru ori am fo la Satu Mare. D'e tri ori am fo cu tata și-o dată am fo sângură. Mi-o pus t'ileaga și caii și pă min'e-n t'ileagă. Am plecat d'e-acasă cu un unt'i d'e-amneu. Și o zâs că a avé grijă d'e min'e. Da' n-o avut.

M-am dus la Satu Mare și am fo trecând în Ungaria. Și m-o strâgat d'e-acolo o cătană d'int-on foișor. M-o oprit ș-am stat. O putut să-mi ieie caii și să-mi ieie căruța și pă min'e să mă țape-nt-o apă. Să nu șt'ie mama și tata-n véci d'e min'e. Că ei o fo acasă și pă min'e m-o mânat c-o zâs c-a avé grijă d'e min'e unt'ieșu. Și am mârș în Satu Mare și din Satu Mare am luat-o p-on drum și am mârș până-nt-o comună. Am oprit caii sub on pomn'ițar ș-am stat acolo. Ș-o ieșât o coconă cât min'e și o fo din Bârsana cocona. Și unt'iu ei o fo mutat acolo. O ieșât omu și amu' ne-o aflat pă amândouă, două cocon'e. Io am fo dată la cai să mănânce. Și o zân'it omu cela și o zâs: „Tu coconă d'e und'e eșt'i?“. „-D'in Bot'iza.“ „-D-api ce cați ai? Cu cine ai zân'it ai?“. „-Cu unt'ieșu am zân'it și unt'ieșu mai c-un om o rămas în Satu Mare și beu. Și tată n-am.“ N-am zâs că tata o rămas acasă. „-Da' ce-i cumpăra?“ „Mălai.“ Am zâs că d'e trăie omu', Dumnezeu-i deie bucurie la familia lui. O zâs omu': „-Da' ai ban'i?“ „-Am.“ O fo banii în op-t'incă să nu mni-i fure n'ime. Și s-o dus omu' și mi-o pus 14 metri de bucat'e în t'ileagă (12 metri d'e mălai și două d'e grâu). Și mi-o pus fân la cai. M-o dus până-n Satu Mare la ei. Pă când am ajuns la ei o avut cât'e 5 metări de unu pă t'ileagă cumpărat'e, cât'e 4. Care cât o putut cumpăra d'i pă pt'iaț din Satu Mare.

Și am plecat acasă peste Huta. Ne petrece cătan'e până dincoace să nu n'e ieie din t'ileagă mălai și d'e-acele. Io am rămas în Șieu la nișt'e fini și o zî ș-o nopt'e-am tăt durn'it. O băgat caii-n grajd'i, i-o hrân'it. Pă când o zân'it tata înaint'ea mé, după ce-am ieșât din Șieu, am aruncat jd'iciu, am zâs: „Aicia țî-s caii, aici țî t'ileaga, fă cu min'e ce-i vré. Am zd'ierat un zd'ierăt și tata m-o cuprins. Pă când am stat a intra în sat o fo puși omin'ii la rând. Ș-api le-o dat tata: 5 kile d'e mălai, 4 kile, care câț bani o avut le-o dat cât'e-on pt'ic d'e mălai și cât'e-on pt'ic d'e grâu. La rând o stat, cum sta d'emult la pâine“.

(Informator Maria Perța, 73 ani, Botiza, 2007)

I-o crăpat la dracu' un ochi.